

Zeerecht, kabelschade
S&S 2022/68, Rechtbank Rotterdam
23 maart 2022

Heeft visserschip kabelbreuk veroorzaakt?

Zowel op als onder de Noordzee is het een drukte van belang. Alleen al op het Nederlands Continentaal Plat ligt 4.500 kilometer aan pijpleiding en 6.000 kilometer aan onderzeese kabel. Wanneer onderzeese kabels en leidingen niet goed zijn ingegraven of beschermd, is er een substantieel risico op contact met vissersschepen die gebruikmaken van zogenoemde 'bodemberoerende technieken' en de kabel of leiding beschadigen. Uit de rechtspraak van de afgelopen jaren blijkt dat dergelijke schade regelmatig voorkomt én dat het verhalen op de schadeveroorzaker lastig kan zijn.

Casus

Op 29 oktober 2018 raakte de 'Concerto North'-kabel, tussen Leiston (UK) en Zandvoort beschadigd op de locatie N 52°21.0306 E 002°49.3731. Deze locatie ligt in de exclusieve economische zone (EEZ) van het Verenigd Koninkrijk, 85 kilometer uit de Engelse kust. De schade bedraagt ongeveer 475.000 euro. De exploitant en beheerder van de kabel, GTT, meent dat de schade is toegebracht door de 'Aart Maaskant', een viskotter met een pulsvisstuijg dat op het moment van het openbaren van de kabelbreuk daar dichtbij in de buurt voer. GTT spreekt de eigenaar van de 'Aart Maaskant' dan ook in rechte aan om zijn schade vergoed te krijgen.

Beslissing

De Rechtbank Rotterdam stelt voorop dat naar Nederlands recht het enkele feit dat een vissersschip over/boven een onderzeese kabel heeft gevist, op zich niet onrechtmatig is. Uitgangspunt is, zo stelt de rechtbank, dat de visserij over de bodem van de Noordzee mag vissen, tenzij specifieke voorschriften meebrengen dat dit niet mag of slechts onder bepaalde voorwaarden. De schadelijgende partij (GTT) moet bewijzen dat het aangesproken schip de kabel heeft geraakt én heeft beschadigd. In dat geval is er sprake van een schadevaring, oftewel schade veroorzaakt door een schip zonder dat een aanvaring tussen twee schepen plaatsvond. De aanvaringsbepalingen gelden dan alsnog. Zie daarover meer uitgebreid artikel 8:541 BW en de blog over aanvaring van Nol van Hal op www.vantraa.nl/nl/kennis/navigeren-in-aanvaringswateren-wat-is-een-aanvaring/.

Omdat er doorgaans geen onderwatercamera-beelden zijn van de 'aanraking' zal de kabeleigenaar terugvallen op 'indirecte' bewijzen, waaruit gezamenlijk de rol van het schip bij het

ontstaan van de schade zou moeten blijken. Daarbij gaat het onder meer om AIS-gegevens, de scheepsposities op de digitale zeekaart, het logboek, aan- en/of afwezigheid van andere schepen, uiterlijke schade aan de kabel, de snelheid (en een tijdelijke terugval daarin die erop kan duiden dat het vistuig ergens achter is blijven steken), en het reparatierapport. Op basis van alle feitelijke omstandigheden stelt de rechtbank in de zaak 'Aart Maaskant' vast dat het schip de kabel heeft beschadigd. Het schip voer op het moment van de kabelbreuk als enige over de locatie waar de kabelbreuk zich heeft geopenbaard en was op dat moment aan het vissen.

Dat betekent echter niet meteen dat de eigenaar van de 'Aart Maaskant' ook aansprakelijk is voor de schade. Voor 'aanvaringsaansprakelijkheid' moet er sprake zijn van 'schuld van het schip' op basis van de door de Hoge Raad in De Toekomst/Casuele (ECLI:NL:HR:2001:ADD3922) vastgestelde criteria. Wettelijke vermoedens van schuld van een schip bestaan niet. De stelplicht en bewijslast van de schuld van een schip liggen bij de benadeelde, dus bij GTT. De wet komt bepaalde schadelijgende partijen echter wel tegemoet. Wanneer een schip in aanraking komt met een 'andere zo nodig behoorlijk verlichte, vaste of te bekwaamere plaatse vastgemaakte zaak, geen schip zijnde', is dat schip aansprakelijk, tenzij blijkt dat de aanraking niet veroorzaakt is door zijn schuld.

De relevante vraag in dit geval is dan ook of een onderzeese kabel kwalificeert als een 'andere zo nodig behoorlijk verlichte, vaste of te bekwaamere plaatse vastgemaakte zaak, geen schip zijnde'. De bewijslast verschuift dan immers.

De Rechtbank Rotterdam overweegt dat het risico dat voor de scheepvaart en zeker de visserij is verbonden aan 'los' in het water zwevende en 'los' op de zeebodem liggende kabels groot is. Dit risico rechtvaardigt niet de toepassing van het vermoeden dat het schip schuld aan de schadevaring heeft als het in aanraking komt met een dergelijke kabel. De rechtbank is van mening dat juist van het leggen van een onderzeese kabel een gevaar uitgaat voor de scheepvaart.

Volgens de rechtbank is dan ook de norm dat de kabel is ingegraven in de zeebodem, en dat indien dit niet het geval is, op initiatief van de belanghebbenden bij de kabel wordt gewaarschuwd, opdat de daaruit voortvloeiende risico's door de scheepvaart in acht kunnen worden genomen. Een onderzeese kabel is dan ook slechts dan een 'te bekwaamere plaatse vastgemaakte zaak' als deze zodanig is ingegraven in de zeebodem dat het risico op aanraking door (visserij)schepen wordt weggenomen. Naar het oordeel van de rechtbank heeft de kabeleigenaar in de zaak 'Aart Maaskant' niet

aannemelijk gemaakt dat de kabel voldoende was ingegraven.

De rechtbank overweegt verder dat goed zeemanschap nog altijd vereist dat een vissersschip zich vergewist van de aanwezigheid van - onder andere - onderzeese kabels die zich op zijn route bevinden. Echter, goed zeemanschap vereist in beginsel en zonder bijzondere bijkomende omstandigheden niet dat vissersschepen in de nabijheid van een kabel steeds het vistuig ophalen om schade aan die kabels te voorkomen.

Slechts in geval van bijzondere bijkomende omstandigheden kan het nodig zijn om het vistuig op te halen. Zodanige bijzondere bijkomende omstandigheden kunnen onder meer bestaan wanneer vissersschepen langs geëigende weg zijn gewaarschuwd voor een concreet en actueel gevaar. Dergelijke waarschuwingen kunnen bijvoorbeeld blijken uit Berichten aan Zeevarenden/Notices to Mariners, rode markeringen op digitale zeekaarten, de aanwezigheid van wachtschepen of boeien, en in sommige gevallen uit specifiek tot een of meer bepaalde medegebruikers van de Noordzee gerichte mededelingen. Hoe concreter en actueler het gevaar is waarvoor wordt gewaarschuwd, des te meer volgt uit het goed zeemanschap dat daarmee rekening moet worden gehouden.

In de zaak 'Aart Maaskant' is niet gebleken dat de kabeleigenaar gewaarschuwd had voor een concreet gevaar verbonden aan het betreffende kabeldeel. Dat de eigenaar op diverse plaatsen heeft gewaarschuwd voor de gevaren van vissen boven kabels in algemene zin en heeft gemeld dat het kabeldeel is vervangen, zijn onvoldoende concrete waarschuwingen. Er was geen waarschuwing uitgegaan dat de kabel op de zeebodem lag of beperkt was ingegraven. De rechtbank wijst de vordering van GTT op de 'Aart Maaskant' dan ook af.

Commentaar

Uit de uitspraak van de Rechtbank Rotterdam volgt dat zij al het beschikbare bewijs meeneemt in de beslissing. De feitelijke omstandigheden maken uiteindelijk het verschil. In geval van een kabelbreuk is het dan ook raadzaam uitvoerig onderzoek te doen naar de toedracht. Om de schade te voorkomen dienen kabelexploitanten concrete waarschuwingen te doen uitgaan en zullen vissersschepen dergelijke waarschuwingen goed in de gaten moeten houden en het visgedrag daarop afstemmen.

De hier besproken jurisprudentie is afkomstig uit S&S (Afl levering 7/8; 2022), Kluwer B.V., Postbus 23 (7400 GA) Deventer.

Dr. J.A. (Jolien) Kruit en mr. A. (Nol) van Hal
 De auteurs werken bij Van Traa Advocaten te Rotterdam.